

Палітра Педагога

5
2019

Тема номера:
ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ

Психологія

Педагогіка
у світі

Моральне
виховання

Управління
і методична служба

Фізичний
розвиток

Свята
і розваги

Передплатний індекс 40296

Вигідна передплата — на сайті jmil.com.ua

Всеукраїнське видання
для педагогів та батьків
Видається з 1997 року

№ 5 (115) 2019

Виходить 6 разів на рік

Науково-методичний додаток
до журналу "Дошкільнє виховання"
Міністерства освіти і науки України

Шеф-редакторка *Юлія Журлакова*
Головна редакторка *Ольга Мельник*
Літературна редакторка *Тетяна Небесна*
Коректорка *Ніна Любаченко*
Комп'ютерна верстка *Тетяна Жур*

Адреса редакції: 04053, Київ-53, а/с 36
Тел.: (044) 486-11-19, (044) 486-13-32 (т/ф),
(099) 376-35-36

E-mail: pp@dvsvit.com.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію засобу масової
інформації: серія КВ №6921 від 31.01.2003р.

Видруковано у друкарні ТОВ "Літера-Друк", вул. Озерна, 6,
оф. 122, Київ, 04209. Свідоцтво ДК №3669 від 28.01.2010р.

Підписано до друку 01.10.2019. Формат 60x84 1/8. Папір
офсетний. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 3,72. Обл.-
видавн. арк. 5,5. Наклад 3200. Зам.190400.

Відкрийте дитині світ почуттів

Сьогодні існує безліч наукових і соціальних досліджень, які доводять залежність успішності людини від її здатності усвідомлювати власні емоції та керувати ними, розуміти почуття інших. Цю здатність називають емоційним інтелектом. Кращий спосіб розвинути емоційний інтелект — показати, як він "працює". Розповідайте дітям, що відчуваєте, і дайте їм можливість відчуття це.

Матеріали цього випуску допоможуть вам:

- ✓ удосконалити власний емоційний інтелект;
- ✓ створити сприятливий психологічний клімат у групі;
- ✓ знайти вихід із типових емоційних ситуацій, що виникають у роботі педагога;
- ✓ ознайомити батьків з прийомами формування емпатії в дітей;
- ✓ провести з малятами заняття та розваги, які сприяють розвитку емоційної сфери та формуванню соціальних навичок.

**Живіть у злагоді зі своїми емоціями
та вчіть цього дітей!**

ЗМІСТ

ПСИХОЛОГІЯ

3 *Наталія КОВАЛЕНКО*

Розвиваймо
емоційний інтелект

16 *Тетяна ЖУР*

Емоції бувають різні...

Заняття для дітей старшої групи

ПЕДАГОГІКА У СВІТІ

7 *Любов ЛОХВИЦЬКА*

Програма "Друзі Зіппі"

Як за кордоном реалізують
завдання соціально-морального
розвитку дітей

УПРАВЛІННЯ І МЕТОДИЧНА СЛУЖБА

12 *Ольга БЕЗСОНОВА*

Емоційні ситуації
в роботі педагога

СПІВПРАЦЯ З РОДИНОЮ

14 *Ірина ТОВКАЧ*

Як навчити дітей співчувати
Психологічні нотатки для батьків

МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

18 *Алла КОВАЛЕНКО*

Геть злість!

Заняття для дітей старшої групи

20 *Вікторія ПОДВИГ*

Ділитися — це приємно!

Заняття для дітей молодшої групи

ПОСІБНИК

22 *Лариса МАКАРЕНКО*

Допомагає гра малюкам
емоції опанувати

ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК

24 *Ганна КАЗАНОВСЬКА, Світлана ЛАГОДА*

Проганяєм страхи
черепахи Ахи

Розвага для дітей старшої групи

СВЯТА І РОЗВАГИ

28 *Ольга ДМИТРИЄВА*

День гарного настрою
в сумну осінню днину

Музична розвага
для дітей середньої групи

© Видавництво "Світлич", 2019
Забороняється передрук і копіювання матеріалів
журналу нинішнього і минулих років

Журнал "ПАЛІТРА ПЕДАГОГА"
можна передплатити у відділеннях Укрпошти
або на сайті jmil.com.ua

— ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ ДО ПУБЛІКАЦІЙ МОЖНА ЗАВАНТАЖИТИ НА САЙТІ DV.IN.UA

ЯК НАВЧИТИ ДІТЕЙ СПІВЧУВАТИ

Психологічні нотатки для батьків

Ірина ТОВКАЧ, канд. психол. наук,
ст. викладачка кафедри дошкільної освіти, Педагогічний
інститут Київського університету імені Бориса Грінченка

Емпатія, уміння співпереживати іншим, — одна з найважливіших складових емоційного інтелекту. З цієї статті ви дізнаєтеся, як розвивати це вміння в дитини і як створити в сім'ї сприятливий психологічний клімат.

ПЕРШІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЕМПАТІЇ

Коли дитина починає дивитися на світ широко розплющеними очима, вона помічає, що перебуває в центрі цілої низки емоційних взаємозв'язків та уваги з боку рідних людей. У такій ситуації маля сприймає себе як неповторну, унікальну, найціннішу особистість. У цьому, безперечно, є позитивний аспект: у дорослому житті не завадить мати так звану "кредитну картку", якою батьки забезпечують своїх малят — упевненість у собі, базову довіру до світу тощо. Але у шкільному й подальшому студентському житті такі "унікальні особистості" стикаються з дійсністю, у якій ні для кого не передбачено жодних пільг. Ситуація кардинально змінюється, і тепер усі позитивні переживання (поваги, дружби, взаєморозуміння, любові) їм доводиться здобувати самостійно, власними зусиллями... (За Б. Ферреро). Для цього дитині й потрібний розвинений емоційний інтелект і здатність до емпатії.

У дітей, матері яких проявляють чуйність і емпатію, розвивається надійна прихильність і довіра до людей. Особливу чутливість немовляти в першому півріччі життя до емоційного стану матері й відгук на цей стан як результат його емоційного залучення науковці називають **симбіотичною емпатією** і вважають **первинною формою емпатії** людини. Емоції немовляти збігаються з емоціями оточення, а особливо матері (Т. Дегтяренко, В. Ковиліна).

У дошкільному віці виникає так звана **еґоцентрична емпатія**, коли дитина сама стає об'єктом власних переживань, а інша людина (дорослий чи дитина) та її емоційний стан (страждання, радість тощо) — лише приводом для переживань щодо її власного комфорту і добробуту. Позитивним моментом є те, що для дитини дошкільного віку (а особливо п'ятого-шостого років життя) характерне прагнення до взаєморозуміння та співпереживання.

Ця потреба проявляється в намаганнях дитини поділитися власними міркуваннями, оцінками щодо конкретної ситуації чи події. Для неї важливо досягти спільних з дорослим поглядів та оцінок. Так, слухаючи казку Б. Ферреро "Чарівна скрипка", дитина прагне не лише з'ясувати для себе сутність моральних учинків її головних персонажів, а й думку про них дорослого: "А цей чарівник Товит добрий? Він допоміг музиканту, правда ж, мамо? А музикант Матей помилився. Так?".

ПОРАДИ БАТЬКАМ

✓ Учть розуміти себе та інших

Важливо навчати дітей виявляти особистісні якості, власні та інших людей (дорослих і однолітків) у різних життєвих ситуаціях: добрий чи злий; щедрий чи жадібний; сміливий чи боягуз; працьовитий чи ледар тощо. Важливо спонукати їх висловлювати свої переконання та твердження щодо себе й інших; інформувати оточення про свої досягнення;

узгоджувати власні потреби з потребами інших людей (А. Кабанцева, О. Корнєєва).

Дитина має зрозуміти: щодня слід докладати зусилля задля своїх рідних, друзів, вихователів. Адже добра атмосфера в родині, групі однолітків завжди потребує особистих зусиль її членів.

✓ *Говоріть про почуття*

Уважна зацікавлена розмова і ставлення до дитини з повагою дає малюкові відчуття, що він є важливою особою, спілкування з якою потребує певного часу, уваги і розуміння.

Говоріть з дитиною про свої почуття, пов'язані з нею та її поведінкою. Адже діти часто порушують правила поведінки, забуваючи, що їх слід дотримуватися, особливо в громадських місцях. Їм набридає ходити спокійно, тому вони починають бігати, галасувати і навіть тікати від батьків, таким чином ніби запрошуючи погратися з ними. А вдома намагаються допомогти... Але вони точно не прагнуть засмутити батьків. Тому спокійно поясніть своєму малюкові: "Коли ти тікаєш у магазині, мені стає дуже страшно, що я тебе загублю. Коли ми прийдемо додому, то приготуємо щось смачненьке, а потім обов'язково пограємося разом. Домовилися?".

Коли дитя виросте, то краще розумітиме себе та інших.

✓ *Підтримуйте свою дитину*

Не забороняйте малюкові плакати, сумувати, злитися, радіти тощо. Утішайте, коли йому важко, коли він помиляється, зазнає поразки. Коли це можливо, підтримайте його, замість того щоб сварити чи карати. І в майбутньому ваш син чи донька обов'язково підтримуватиме себе та інших людей незалежно від віку й соціального статусу. Будьте самі такими і не бійтеся визнавати свої помилки.

✓ *Дбайте про психологічний комфорт*

Якщо в дитини спостерігається емоційне напруження, дорослим слід вводити в повсякдення музичний супровід, що заспокоює дитину, налаштовує на позитив. Не рекомендується читати твори занадто емоційного змісту, проводити ігри, розваги змагального характеру, що викликають сильний емоційний відгук, надміру збуджують малюків.

✓ *Навчіть дитину керувати своїми емоціями*

Одне з найважливіших завдань батьків — навчити дитину регулювати свої емоції, почуття й потреби самостійно, а не сподіватися щоразу на допомогу інших людей.

ІГРИ, ЩО ОБ'ЄДНУЮТЬ РОДИНУ

Пропонуємо ігри для дітей та дорослих, що позитивно впливатимуть на всіх членів родини, знімаючи напруження, створюючи сприятливу атмосферу, розвиваючи в дітей емпатію, повагу до іншого і вміння проявляти турботу та приймати знаки уваги до себе.

Люблю — не люблю

Гравці сідають по колу. Посередині лежать м'ячик і м'яка іграшка. Починає учасник, якого назве ведучий чи обраний лічилькою гравець. Він заплющує очі, а ведучий вкладає йому в руку колючий мячик чи м'яку іграшку. Якщо в руці у гравця іграшка, то він додає одне-два слова, продовжуючи речення "Я люблю...". Якщо ж йому випадає колючий м'ячик, то він називає слова, доповнюючи речення "Я не люблю...".

Варіанти відповідей

- Люблю помалювати, гратися, їсти суп, гуляти, маму, запіканку, квіти, Лізу.
- Не люблю прибирати іграшки, молоко, танцювати, бігати, манну кашу, коли мене штовхають, коли в мене віднімають іграшку, коли мене довго не забирають з садочка.

Що мені подобається в тобі

Усі учасники гри стають у коло і по черзі говорять щось приємне одне одному, починаючи фразу: "Мені подобається в тобі...". Можна відзначити особистісні якості, зовнішність, уміння, поведінкові прояви (усмішку, погляд, жести, окремі рухи тощо). У відповідь гравець каже: "Спасибі, я теж думаю, що я..." — і повторює сказане йому, а потім підкріплює все це ще однією похвалою на свою адресу: "А ще я вважаю, що я...".

Компліменти

Сидячи в колі, усі беруться за руки. Дивлячись в очі сусіду, треба сказати йому кілька добрих слів, за щось похвалити. Той, хто приймає комплімент, киває головою і відповідає: "Дякую, мені дуже приємно!". Потім дарує комплімент своєму сусіду. Гра проводиться по колу.

Що у нас спільного?

Усі гравці мають об'єднатися в пари, поспілкуватися одне з одним і перелічити те, що в них є спільного. Потім пари змінюються, і гра триває. Наприкінці всі учасники разом можуть скласти перелік спільних для них ознак.

Любіть свою дитину просто тому, що вона є. Коли вона виросте, то цінуватиме життя і людей у ньому. ●